

El dilluns dia 5 de juny va morir el poeta i crític Manel Garcia Grau Us oferim les tres últimes col·laboracions que ens va lliurar

La saviesa de l'esguard

Narrativa

La mirada de Xahrazad

Josep Ballester

Premi de narrativa

Ciutat d'Elx 2005

Editorial 314. València, 2006

Manel Garcia Grau

La ruptura dels gèneres tradicionals fa ja alguns anys que s'assolí, des dels formalistes russos passant pels més ortodoxos pel que fa al tractament de cada tipus de text; és a dir, cada gènere, per entendre'ns, havia de tenir unes regles, unes normes, estratègies, propostes, etcètera, que el configuraven i el distingiren com a tal. Ha estat –i és, i serà– la qüestió més normal que cada tipus d'obra tinga les seues pròpies regles del joc, depenent, com és obvi, de tot el que aquesta obra vol contar, transmetre o reflexionar. Si dic aquestes obvietats és, evidentment, perquè quan el lector llegisca aquesta nova obra de Josep Ballester (Alzira, 1961) s'adonarà de l'engranatge tan ben escrit que ha construït, a partir d'eixa ruptura a què feia esment abans. Distingit com a poeta i amb els premis més cobejats dels Països Catalans en el seu haver –com ara l'Ausiàs March de Gandia, l'Estellés dels premis Octubre, el Ciutat de

Palma, el Ciutat de València–, ha escrit obres de teatre infantil i llibres de contes per a infants, a més de ser un dels màxims estudiosos de la poesia catalana de postguerra al País Valencià i de l'obra de Joan Fuster, i traductor de Pavese, Dario Fo i Pasolini, entre d'altres. Sense anar més lluny, recentment, ha estat guardonat amb el premi de la crítica dels Escriptors Valencians per l'obra poètica *L'odi* (Bromera).

Ballester ha recreat el mite de la princesa Xahrazad per donarnos una visió totalment heterodoxa de maneres com construir i dilucidar un llibre al saber crear un mosaic, fet peça a peça amb la particularitat que el que compta no és sols el resultat final sinó cadascuna de les peces, un tapís on cap la reflexió assagística (el dedicat al pare Batllori), el relat purament de ficció (com els excel·lents contes titulats *Wystan Hugh Auden*, basat en la vida del poeta, i *Virginia*), fragments d'un diari personal (*Jo, etcètera*) i les experiències d'un viatge (*Amsterdam i Jo, Berlín*). Aquest és un llibre singular de totes totes, ja que, si bé la mirada del lector acostumat a l'estructura clàssica d'una novel·la vol anar en una direcció, realment no pot fer-ho. S'hi parla també de cinema, del

món de les arts plàstiques, de viatges, de reflexions vitals, de poesia, dels entrebancs de la literatura i del rol dels escriptors en el món d'avui. Ballester, a més, bon lector de Nabokov (aquest llibre té, si més no, alguna reminiscència del seu llibre *Parla, memòria*), ha sorprès no sols trencant molts amb una prosa ben treballada, sinó que ha sabut transmetre, amb una prosa fluida i cisellada, la saviesa que atresora com a poeta i, ara, com a novel·lista. Un llibre, certament, que val la pena llegir per fruit, així de senzill, del plaer de la bona literatura.

El poeta i crític literari Manel Garcia Grau. CRISTINA CALDERER

Les potències de l'ànima

Assaig

Arran de mar (L'escala de la incertesa)

Alfred Giner Sorolla

Pròleg d'Oriol Bohigas

Onada Edicions. Benicarló, 2005

M.G.G.

Alfred Giner Sorolla (1919-2005) va néixer a Vinaròs, on va residir els darrers deu anys de la seua vida. El 1944 es llicencia en bioquímica a la Universitat de València i dos anys després es doctora en farmàcia a Barcelona.

Les lectures d'Eliot, Maragall, García Lorca i Valéry, l'impulsen a escriure poemes que daten ja del 1937, encara que no els publicarà fins als anys 60. Al mateix temps de l'inici de la seua tasca poètica, expressió del seu vessant humanístic i el dolor de

la guerra, comença una trajectòria com a científic que el durà a doctorar-se en bioquímica a la Universitat de Cornell (Nova York). En aquesta ciutat treballa a l'Institut Sloan Kettering. Dos anys investigant a la Universitat de Cambridge (Anglaterra) i la magnitud de les seues recerques el porten aviat a ser considerat un dels màxims experts en el camp de prevenció del càncer i a ser nominat per al premi Nobel.

A partir de la dècada dels 70, comença una nova etapa en la seua vida: la publicació de *Dol dues flames* (1972, prologat per Fuster) significa un impuls que el durà a escriure nous poemes i textos assagístics, sobre temes científics però també culturals i literaris. Així, publica el poemari *Amunt i avall* (1980) i l'assaig *Un nou gènere* (1983), prologat per Joan Oró, on explica les seues idees sobre la ciència, a l'ensens que escriu nombrosos articles de reflexió diversa, aplegats als llibres *Els fets dels temps* (1997) i *Estils i teories. Reflexions d'un científic sobre art* (1997). Fruit d'aquesta vida intel·lectual, la seua tasca el portà a fer conferències per tot el món. Al final de la seua vida li aplegaren, meritòriament, tots els reconeixements, com ara el de ser nomenat doctor *honoris causa* per la Universitat Jaume I el 1996 i, el 1999, soci d'honor de l'Associació d'Escriptors en Llengua Catalana.

Si esmentem aquestes dades biobibliogràfiques d'una personalitat tan polièdrica i inabastable com Giner Sorolla, és senzillament per constatar un fet ineludible en la seua vida: la unió tan aclaparadora entre el seu vessant humanista i el seu esperit científic, a l'estil dels humanistes del Renaixement. I tot açò ve a col·lació, certament, perquè *Arran de mar*, editat ben acuradament, es una excel·lent mos-

tra de tot plegat: més de cent textos assagístics i 329 pàgines bastides, excepte la introducció, a tall de *diàlegs*, de *transcripció* de converses o *tertúlies* sobre temes sovint polèmics i en parts del món tan diverses que van des de Florida, Yauco, Boston, Riverside i Barcelona fins a Teià i Vinaròs. Uns *diàlegs*, a l'estil platonian o voltairian, amb personalitats ben heterogènies, en què es vessen, amb amenitat, les potencialitats d'un esperit atent, esmolat, escèptic però alhora esperançat i sempre enderiat a intentar –a assajar, en el sentit més montaignian del terme– reflexionar, tal com l'autor, “sobre temes com ara l'impacte de la ciència en la societat i la tensió amb el món de la fe i les creences, un relat a propòsit de la disputa entre l'escrutant raó i les venerables quimeres”.

Un llibre, com diu Oriol Bohigas al pròleg, “fet per a *especialistes* capaçs de dialogar directament amb un públic al qual només se li demana capacitat d'interessar-se –i de treure'n l'entrellat– per la possible contradicció entre ciència i religió o raonament i fe, com un fet viu en la nostra civilització i, especialment, en la nostra època”.

Filòsofs, científics, recerques, reflexions, escriptors de totes les èpoques (des de Plató i Aristòtil fins a Dant, Boeci, Goethe, Hölderlin i J.F. Mira) apareixen en aquest excel·lent recull d'una manera tan profunda i amena que el lector –un lector, però, que vol trobar precisament això: assaig en sentit pur, lluny de verborositats i banalitats tan de moda– no pot fer sinó fruit-lo amb els cinc sentits. Els ho asseguro: hi trobaran un llibre de reflexió lúcida, escèptica, bella i crítica que els deixarà una veritable empremta en aquella línia en què s'ajunten, a voltes, la pasió i la lucidesa.

La mirada del retorn

Narrativa

El viatger del crepuscle

Adolf Piquer

Premi de narrativa Ciutat de Sagunt

Brosquil Edicions. València, 2006

M.G.G.

Adolf Piquer (Vila-real, 1962) treballa com a professor de filologia catalana a la Universitat de Salamanca i ha estat autor de *Vint anys de novel·la catalana al País*

Valencià, *Introducció a la narrativa valenciana*, *El discurs prefabricat* (amb Vicent Salvador) i *Tradició, festa i teatralitat*, ço és, obres sobretot de crítica literària i estudis sobre la narrativa contemporània al País Valencià. Llibres d'anàlisi crítica i de divulgació que li han valgut ser considerat un dels especialistes més preuats en la matèria. No debades els seus articles i estudis especialitzats es poden trobar en revistes i publicacions de França, els Estats Units, Itàlia, Aleman-

ya i l'Estat espanyol. Ara se'ns presenta amb una nova faceta: la de novel·lista. I ho fa amb una novel·la contundent, que no hauria de passar gens desapercibuda.

El viatger del crepuscle ens submergeix en un àmbit, el del retorn d'un exiliat que veu com tot el seu món, tal com el conformava el seu record, ha desaparegut, després de gairebé quaranta anys d'absència. Llorenç Gasulla, el protagonista, és un home que va passar, durant la

Guerra Civil, de formar part del POUM a grups anarcosindicalistes, tot per d'una història d'amor. La dona estimada és la Pura, a la qual retroba quatre dècades després, també totalment canviada, i a causa de la qual ell sempre ha tingut el remordiment d'haver comès un assassinat, a causa dels mateixos avatars i fets de la guerra. Un assassinat que també, de la mateixa manera que la seua filiació política per part de la seua família, s'ha volgut mantenir com un secret

més que inconfessable per por, evitar denúncies i suspicàcies o, simplement, sobreviure en uns temps foscos per la penúria, els crims polítics, les persecucions sumàries i les penes de presó.

El protagonista es veu obligat, per tant, i per un triple motiu, a l'exili sud-americà, un exili que el fa viatjar, abans d'anar als Estats Units, per l'Estat espanyol –primer Barcelona, després al nord del País Valencià– immediatament després de la mort de Franco, i a Cuba,

on, més tard, viu ben de prop les vicissituds i experiències de la revolució castrista. Aquesta obra ens parla de la lluita del protagonista pel retrobament de les seues arrels. Aquell crim que l'ha rosegat com un corcò durant tants anys, però, no ha estat oblidat en la seua ment i és la mixtura entre el record i el present, ja quan es troba a la seua ciutat nadiua, la que ens ofereix una intriga ben captivadora, escrita amb pulcritud i amb fragments d'una sensibilitat poètica remarcable.